

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2025. gada 27. janvārī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Jautrīte Briede, tiesneši Veronika Krūmiņa un Juris Juriss,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto tiesībsarga (turpmāk arī – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 145/2024),

konstatēja:

1. No ieteikuma ir secināms, ka Ieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Augstskolu likuma 52. panta 3.¹ daļas pirmo teikumu, ciktāl tas neparedz tiesības studējošajam, kurš studē ārpus Latvijas, saņemt stipendiju sociālajam atbalstam, (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam, 109. pantam un Līguma par Eiropas Savienības darbību 21. panta 1. punktam.

2. Apstrīdētā norma noteic, ka studējošajam līdz 25 gadu vecumam, kurš studē Latvijā pilna laika studijās īsā cikla profesionālās augstākās izglītības un pirmā cikla augstākās izglītības programmā, kā arī otrā cikla augstākās izglītības programmā, kura

īstenojama pēc vidējās izglītības ieguves, ir tiesības saņemt stipendiju sociālajam atbalstam, ja studējošais atbilst Ministru kabineta noteiktajām prasībām.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā tiesībsarga pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija vērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. un 6. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei un Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi. Pieteikums iesniegts par Augstskolu likuma normas satversmību un atbilstību Līgumam par Eiropas Savienības darbību. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 8. punkts noteic, ka tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu ir tiesībsargam, ja institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, nav viņa norādītajā termiņā novērsusi konstatētos trūkumus.

Pieteikuma iesniedzējs 2023. gada 12. decembra pārbaudes lietas atzinumā aicinājis institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – līdz 2024. gada 1. jūnijam grozīt apstrīdēto normu un paredzēt tiesības saņemt sociālo stipendiju “Studētgodrs” arī studējošajam no daudz bērnu ģimenes, kurš studē augstskolā ārpus Latvijas.

Pieteikuma iesniedzējs norādījis, ka stipendija “Studēt gods” ir jauns sociālā nodrošinājuma sistēmas elements finansiāla atbalsta veidā noteiktu, sociāli atbalstāmu grupu studējošajiem. Viņa ieskatā, tas, ka studējošais no daudzbērnu ģimenes izvēlas studēt ārpus Latvijas, nemazina viņa un viņa ģimenes nepieciešamību pēc valsts atbalsta. Līdz ar to studējošie no daudzbērnu ģimenēm, kuri studē Latvijā, un studējošie no daudzbērnu ģimenēm, kuri izvēlējušies studēt ārpus Latvijas, atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos. Apstrīdētā norma paredzot atšķirīgu attieksmi pret pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos esošām personām. Taču likumdevējs, pieņemot apstrīdēto normu, neesot pamatojis atšķirīgās attieksmes leģitīmo mērķi, tādējādi esot pārkāpts Satversmes 91. pantā ietvertais vienlīdzības princips. Līdz ar to likumdevējs, izveidojot sociālo atbalstu – sociālo stipendiju “Studēt gods” –, neesot izpildījis no Satversmes 109. panta izrietošo pozitīvo pienākumu, proti, izveidot tādu sociālo atbalstu, kas atbilst vienlīdzības principam.

Saeima nav sniegusi atbildi par atzinumu un nav novērsusi Pieteikuma iesniedzēja konstatētos trūkumus apstrīdētajā normā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt Satversmes tiesā pieteikumu par lietas ierosināšanu.

6. Tiesībsarga pieteikumam ir jāatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta prasībām.

Pieteikumā ir norādīts Pieteikuma iesniedzējs, institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, prasījums Satversmes tiesai, kā arī sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 109. pantam, kā arī Līguma par Eiropas Savienības darbību 21. panta 1. punktam.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. pantā noteiktajām prasībām.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par Augstskolu likuma 52. panta 3.¹ daļas pirmā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, 109. pantam un Līguma par Eiropas Savienības darbību 21. panta 1. punktam” pēc tiesībsarga pieteikuma (pieteikums Nr. 145/2024).

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – līdz 2025. gada 27. martam iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Jautrīte Briede